

ข้อพิศวงอย่างหนึ่งในชีวิตของผมคือ ทำไมการศึกษาไทยจึงตกต่ำลงไปถึงเพียงนี้

คำตอบแรกที่ผมนึกพบคือ เรามีมัจฉาธิฐี เรื่องการเรียนรู้ หลงใช้วิธีสอนแบบถ่ายทอดความรู้ ข้อค้นพบนี้ ทำให้ผมพากเพียรเขียน บล็อก เรื่องการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑ และมีการรวบรวม จัดพิมพ์เป็นหนังสือออกเผยแพร่ จำนวนหลายเล่ม และมีผู้อ่านและบอกต่อกันเป็นจำนวนมาก หนังสือเหล่านั้นสามารถ ดาวน์โหลด ได้ฟรี

คำตอบที่สอง ที่ผมนึกพบคือ ระบบการศึกษาปัจจุบัน เป็นตัวการให้ครูทั้งศิษย์ ใจไม่อยู่กับศิษย์ ผมจึงคิดคำ “ครูเพื่อศิษย์” ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนขบวนการครูเพื่อศิษย์ ในมิติทางจิตวิญญาณ

ผมนึกได้ว่า ได้รับรู้ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของ “ครูทั้งศิษย์” ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ว่าเป็นเพราะความผิดพลาด เชิงระบบ ของการออก [พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗](#) และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมกับความบกพร่อง และความอ่อนแอในการดำเนินการตาม พรบ. นี้

ข้อบกพร่อง หรืออธิบายของ พรบ. ฉบับนี้ ที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดคือ การใช้แนวคิดประชาธิปไตยผิดๆ คิดว่าระบบผู้แทนจะเป็นระบบที่การตัดสินใจเชิงนโยบายต่างๆ ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ซึ่งบัดนี้พิสูจน์แล้วว่า เป็นความคิดที่ผิด ผู้เกี่ยวข้องคนสำคัญในการออก พรบ. นี้ท่านหนึ่ง คือ ศ. ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน บอกกับคณะที่ ร่วมเดินทางไปประชุมที่ออสเตรเลีย เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ ว่า แนวคิดเรื่องผู้แทนกลุ่มวิชาชีพนี้ เป็นความคิดที่ผิดพลาด

เพราะผลออกมาว่า ผู้แทนที่เข้ามาเป็น ก.ค.ศ. มุ่งเข้ามาปกป้องเรียกร้องผลประโยชน์ของพวกเขา มากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวม ผลก็เป็นอย่างที่เห็นกัน คือระเบียบข้อบังคับต่างๆ บิดเบี้ยว ไร้ความ รับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา หรือคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ เกิดสภาพที่ ครูมีตำแหน่ง เงินเดือน และค่าตอบแทนสูงทั้งโรงเรียน แต่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

คู่ขนานกับข้อบกพร่องของระบบผู้แทน คือทางอ้อมข้อที่สอง การทำงานนโยบายแบบไม่ใช้ ข้อมูลหลักฐาน ไม่มีการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อสร้างสารสนเทศ (information) และหลักฐาน (evidence) ว่าทางเลือกใด ที่จะส่งผลต่อ เป้าหมายที่ต้องการได้ดีที่สุด รวมทั้งไม่มีการวิจัยติดตามประเมินผลของการตัดสินใจเชิงนโยบาย หลังจากใช้ไประยะหนึ่ง สำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ที่อาจก่อผลเสียหาย หรือผลไปในทางตรงกันข้าม กับเป้าหมายที่ต้องการ

ทางอ้อมข้อที่สาม ของระบบการศึกษาไทยเกี่ยวกับครู คือระบบควบคุมและสั่งการ (top-down, command and control) สุดโต่งในการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สั่งการรายละเอียดไปถึงวิธีการปฏิบัติ ทำให้ครูไม่มีโอกาสคิดเอง ไม่มีโอกาสใช้ความเป็นมนุษย์ของตน คิดสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ให้ผลลัพธ์ การเรียนรู้ของศิษย์ดีกว่าเดิม นานเข้าครูก็คิดไม่เป็น ครูที่คิดไม่เป็นจะสอนศิษย์ให้คิดเป็นได้อย่างไร

ระบบควบคุมและสั่งการสุดโต่งอย่างกระทรวงศึกษาธิการ ยังมีผลให้โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการเอง ไม่เป็น “องค์กรเรียนรู้” (Learning Organization) ไม่มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจ สภาพปัจจุบัน เทียบกับสภาพที่พึงประสงค์ และปรับตัวเองได้ มีผลให้ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบที่ล้าสมัย ตกยุค อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ระบบเช่นนี้ คนฉลาด สมองดี และรู้เท่าทัน จะหลีกเลี่ยง ไม่เข้าไปทำงาน เพราะไม่เป็นที่แห่งความเจริญก้าวหน้า

มีคนบอกผมว่า อ.ก.ค.ศ. ในระดับเขตพื้นที่ ร่วมกับข้าราชการทุจริต เป็นตัวการริดไถครู เรียกครองเงิน ค่าตอบแทนในการบรรจุครูใหม่ และเรียกค่าย้ายครูจากโรงเรียนห่างไกล ไปยังโรงเรียนใกล้บ้านหรือในเมือง นี่คือนโยบายข้อที่สี่ ที่ผู้คนยอมจ่ายสินบน และยอมให้มีพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ผู้บริหาร ระดับสูงในกระทรวงไม่เอาใจใส่ปราบปรามความทุจริตชั่วร้ายอย่างเอาจริงเอาจัง

ทั้งหมดนั้น เป็นข้อ AAR ของผม ไม่ทราบว่าเป็น AAR ที่เป็นมัจฉาธิฐะเสียเองหรือไม่ ท่านผู้รู้กรุณาชี้แนะด้วย

วิจารณ์ พานิช

๑ ก.ย. ๕๗

บันทึกนี้เขียนที่ [GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)